

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476¹

ร.ต.หญิง กัญญ์พิกษา หน่อแดง²

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหาร ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า ข้าราชการทหารนั้น มิได้เป็นเพียงแค่คนกรบหรือผู้ที่รับราชการป้องกันประเทศชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นพลเมืองของประเทศย่อมตกอยู่ในบังคับของกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองเหมือนบุคคลพลเรือน และในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ที่จะต้องใช้กำลังอาวุธป้องกันราชอาณาจักร ข้าราชการทหารจึงต้องอยู่ในระเบียบวินัย เชื้อพึงปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้มีสมรรถภาพพร้อมรบทั้งในยามปกติ และในการรบต่อสู้ศัตรูของประเทศชาติยามสงคราม ซึ่งกฎหมายที่ใช้ควบคุมความประพฤติของข้าราชการทหารคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ซึ่งคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารถือเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทหนึ่งที่มีผลเป็นการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้และต้องกระทำการดังกล่าวภายในขอบอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาการกำหนดรูปแบบวิธีการสอบสวน และการให้ดุลพินิจผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัยทหารโดยไม่ต้องสอบสวนหรือการสอบสวนก่อนในความคิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฯ ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนให้การสอบสวนจะต้องกระทำในลักษณะหรือรูปแบบวิธีการใด ดังนั้น กรมกำลังพลกองทัพบก จึงได้มีหนังสือชี้แจงแนวทางการปฏิบัติในการสอบสวนและลงทัณฑ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย คือ เมื่อผู้บังคับบัญชาทหารได้รับทราบ หรือพบเห็นกำลังพลในสังกัดกระทำการฝ่าฝืนวินัยทหารให้ตั้งกรรมการสอบสวนกำลังพลผู้นั้นในทุกกรณี และในกรณีที่กำลังพลของหน่วยถูกดำเนินคดีอาญาให้หน่วยตั้งกรรมการสอบสวนดำเนินการทางวินัยควบคู่ไปด้วยเสมอ ทำให้ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ กระทั่งต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในการ ปกครองบังคับบัญชาทหาร อีกทั้งในบางสถานการณ์ เช่นในเวลาสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือ ในพื้นที่ราชการสนาม ภารกิจของหน่วยทหารย่อมต้องการความรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้การปฏิบัติงานราชการทหารบรรลุผลสำเร็จ ประกอบกับการที่ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพเป็นหนังสือตลอดข้อกล่าวหาด้วยความเต็มใจ ย่อมไม่มีข้อโต้แย้งหรือเหตุผลอื่นใดในการพิจารณาอีกว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ อันเป็นการได้ข้อยุติที่แน่ชัดแล้ว การที่ให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษทางวินัยทหารได้เลยโดยไม่ต้องสอบสวนก่อน จึงไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับข้าราชการทหารแต่อย่างใด อีกทั้งการกำหนดให้หน่วยงานทหารตั้งคณะกรรมการสอบสวนทุกกรณีย่อมเป็นผลเสียหายกับทางราชการมากกว่า เพราะไม่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานทหารอย่างแท้จริง

ประเด็นที่สองปัญหาการให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือผลที่จะกระทบสิทธิ และมีโอกาสได้โต้แย้งป้องกันสิทธิของตน พร้อมแสดงหลักฐานสนับสนุน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฯ ไม่ได้มีการระบุให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือผลที่จะกระทบสิทธิและมีโอกาส ได้โต้แย้งป้องกันสิทธิของตน พร้อมแสดงหลักฐานสนับสนุนแต่ประการใด จึงต้องนำพระราชบัญญัติวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปให้การปฏิบัติราชการ ทางปกครองต้องมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่า หลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับตามมาตรา 3 โดยนำมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ในการให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับทราบ ข้อเท็จจริงหรือผลที่จะกระทบสิทธิและมีโอกาสได้โต้แย้งป้องกันสิทธิ ของตน พร้อมแสดงหลักฐานสนับสนุนตามหลักการฟังความทุกฝ่ายมาใช้บังคับ แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการสอบสวนวินัยทหารซึ่งเข้าลักษณะเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ไม่ได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว เนื่องจากผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่มีอำนาจในการสอบสวน ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องขั้นตอนและวิธีการดำเนินการสอบสวนวินัยทหารที่ขาดความชัดเจน บุคคลที่ใช้อำนาจดังกล่าวจึงมีความสับสนเสี่ยงที่จะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ และอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาเพราะไม่มีหลักประกันความเป็นธรรมเกี่ยวกับวิธีการสอบสวนวินัยทหารดังกล่าว

ประเด็นที่สามปัญหาการร้องทุกข์ของข้าราชการทหาร ตามมาตรา 21 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฯ ได้บัญญัติไว้เพียงว่า การกระทำของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ยุติธรรม ผิดกฎหมายและผิดแบบธรรมเนียมทหารนั้น ผู้ร้องทุกข์สามารถที่จะร้องทุกข์ได้ โดยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนถึงการกระทำในการใช้สิทธิร้องทุกข์ไว้ และความแตกต่างของการร้องทุกข์กับอุทธรณ์แท้จริงแล้ว คือ การร้องทุกข์จะต้องเป็นการกระทำที่ทำให้ตนเดือดร้อนซึ่ง ไม่ใช่จากการถูกลงโทษทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ หรือถอดจากยศทหาร ซึ่งเป็นคำสั่งที่มีผลเป็นการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล อันเป็นคำสั่งทางปกครอง เพราะเป็นกรณีที่สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่ากรณีใดบ้างที่สามารถร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ได้

ปัญหาผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องทุกข์ขาดความเป็นอิสระ อันมีผลต่อหลักประกันความเป็นธรรมของข้าราชการทหาร กล่าวคือ มาตรา 26 ผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์คือผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ที่จะกล่าวโทษ ซึ่งจะกระทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ถ้าไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ที่ทำให้ตนเดือดร้อนเป็นผู้ใด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน และให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงรายงานตามลำดับชั้นขึ้นไปจนถึงผู้ที่จะมีอำนาจแก้ไขความเดือดร้อนนั้น โดยจะต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อนภายใน 15 วัน หากมีการเพิกเฉยผู้บังคับบัญชามีความผิดทางวินัย ซึ่งเป็นการพิจารณาโดยคนเพียงคนเดียว แม้ในทางปฏิบัติการพิจารณาเรื่องทุกข์ ผู้บังคับบัญชาจะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณา หากแต่ผลการพิจารณาของคณะกรรมการอาจไม่ผูกพันดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่จะมีคำสั่งได้ แม้ไม่พอใจผลการพิจารณาสามารถร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ก็ตาม แต่ก็คงเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก มิได้เกิดจากความเป็นอิสระในรูปแบบของคณะกรรมการอย่างแท้จริง รวมถึงผู้บังคับบัญชาที่สูงขึ้นอาจปกป้องผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่ง และรูปแบบการพิจารณานี้ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกกระทบสิทธิได้มีการโต้แย้งสิทธิอย่างเพียงพอ

ประเด็นที่สืบปัญหาการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารที่ออกจากราชการไปแล้ว พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฯ ไม่ได้กำหนดให้สามารถดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารที่ออกจากราชการไปแล้วได้ และได้มีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 566/2553 ว่า การปลดข้าราชการทหารออกจากประจำการ จะต้องเป็นข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ หากพ้นจากราชการแล้วก็ไม่อาจปลดออกจากประจำการได้โดยสภาพ อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจปลดทหารผู้กระทำความผิดวินัยออกจากประจำการได้ในกรณีที่ทหารผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว ยกเว้นการสั่งให้พักราชการ ตามข้อบังคับ กท.ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ พ.ศ.2528 ซึ่งกำหนดให้สามารถปลดประจำการย้อนหลังโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญได้ตั้งแต่วันที่สั่งพักราชการ และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลว่าข้าราชการทหารกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ภายหลังจากราชการทหารนั้นออกจากราชการไปแล้ว หน่วยงานทหารย่อมไม่สามารถดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารผู้นั้นได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ที่จะลงโทษข้าราชการได้เองและมีได้ให้อำนาจพิเศษเป็นการเฉพาะแก่ผู้บังคับบัญชาในอันที่จะลงโทษข้าราชการได้ การที่ผู้บังคับบัญชาจะสามารถลงโทษทางวินัยได้เพียงใดย่อมต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ข้าราชการทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารฯ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาการกำหนดรูปแบบวิธีการสอบสวน และการให้ดุลพินิจผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัยทหารโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก่อนในความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะคือ เพิ่มเติมบทบัญญัติให้ดุลพินิจผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัยทหารโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการ

สอบสวนก่อนในกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพเป็นหนังสือถือเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ในการปกครองบังคับบัญชาทหาร ทำให้ภารกิจของหน่วยงานทหารบรรลุผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังนี้

มาตรา 13/1 ข้าราชการทหารผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้อัยการรับสารภาพและมีการบันทึกอัยการรับสารภาพเป็นหนังสือหรือมีหนังสือรับสารภาพต่อคณะกรรมการสอบสวนที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้ง ถือเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

2. ปัญหาการให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือผลที่จะกระทบสิทธิ และมีโอกาสได้โต้แย้งป้องกันสิทธิของตน พร้อมแสดงหลักฐานสนับสนุน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มเติมบทบัญญัติให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือผลที่จะกระทบสิทธิและมีโอกาสได้โต้แย้งป้องกันสิทธิของตน พร้อมแสดงหลักฐานสนับสนุน ตามหลักการฟังความทุกฝ่ายมาใช้บังคับ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ประกันความเป็นธรรมกับข้าราชการทหารผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องขั้นตอนและวิธีการดำเนินการสอบสวนวินัยทหาร จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังนี้

มาตรา 13/2 ในกรณีที่คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารอาจกระทบถึงสิทธิคุณกรณีคณะกรรมการสอบสวนต้องให้คู่กรณีมีโอกาที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน

คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวน รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ รับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา แล้วเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน และทำรายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นเสนอผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่คณะกรรมการสอบสวนกำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เว้นแต่คณะกรรมการสอบสวนจะเห็นควรดำเนินการเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือกรรมการสอบสวนจะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

(1) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยไว้เนิ่นช้าไป จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

(2) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป

(3) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การ หรือคำแถลง

- (4) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดอยู่ในตัวว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้
- (5) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง
- (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสตามวรรคหนึ่ง ถ้าจะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

3. ปัญหาการร้องทุกข์ของข้าราชการทหาร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

3.1 ปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องการร้องทุกข์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการใช้สิทธิร้องทุกข์จะต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ กล่าวคือ ไม่ใช้การกระทำที่เกิดจากการออกคำสั่งทางปกครอง อันมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล และเพิ่มเติมบทบัญญัติผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้กระทำในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ และผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ผู้ก่อกวนผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับข้าราชการทหารผู้ถูกระทบสิทธิ โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังนี้

มาตรา 22/1 ข้าราชการทหารผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์ตามหมวด 5 การอุทธรณ์ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

มาตรา 26/1 การร้องทุกข์ที่เหตุเกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือกองพลที่อยู่บังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือกองพลที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือรับผิดชอบขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้วแต่กรณี ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด

คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ต้องมาจากผู้แทนหน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ให้เป็นที่สุด

มาตรา 26/2 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยวินิจฉัยร้องทุกข์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

3.2 ปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติหมวด 5 การอุทธรณ์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนกรณีของการร้องทุกข์และอุทธรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมดังนี้

หมวด 5 การอุทธรณ์

มาตรา 31/1 ข้าราชการทหารผู้ใดถูกสั่งลงทัณฑ์ตามความในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกปลดประจำการหรือถอดออกจากยศทหาร มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง

คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ต้องมาจากผู้แทนหน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา 31/2 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

4. ปัญหาการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารที่ออกจากราชการไปแล้ว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ เพิ่มเติมบทบัญญัติให้หน่วยงานทหารสามารถดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารที่ออกจากราชการไปแล้วได้ เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการทหารที่ออกจากราชการหรือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐทุกประเภท เป็นมาตรฐานเดียวกัน อันจะเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นและยังสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนว่าจะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังนี้

มาตรา 20/1 ข้าราชการทหารผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะตาย มีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่าขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาก่อนออกจากราชการว่าในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญามิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดหลุโทษ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจพิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ แต่ต้องมีคำสั่งภายในสามปีนับแต่วันที่ข้าราชการทหารผู้นั้นออกจากราชการ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกล่าวหา หรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังจากข้าราชการทหารผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจพิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการและต้องมีคำสั่งภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยและต้องรับทัณฑ์ตามมาตรา 8 ก็ให้คงโทษ

มาตรา 20/2 ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐมีมติชี้มูลความผิดข้าราชการทหารผู้ใดซึ่งออกจากราชการแล้ว การดำเนินการทางวินัยและดำเนินการทางปกครองแก่ข้าราชการทหารผู้นั้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แล้วแต่กรณี

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง หากปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยและต้องรับโทษตามมาตรา 8 ก็ให้คงโทษ

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ ทุนทสวัสดิ์, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยทหาร, (กรุงเทพมหานคร : กรมพระธรรมนูญ, 2546)

บทความทางวิชาการ เรื่องทางราชการทหารกับกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง สุภวัฒน์
สิงห์สุวรรณ (www.krisdika.go.th ต.ค.2555)

ภูมิ โชคเหมาะ, กฎหมายทหาร, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551 สมเจตน์ คงรอด
,2550, สิทธิและเสรีภาพของทหาร, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์